

डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ,
कृषि नगर, अकोला ४४४१०४

डॉ. डी. बी. उंदिरवाडे
विभाग प्रमुख
किटकशास्त्र विभाग
डॉ. पंदेकृति, अकोला.
(म.रा.) भारत

ग्रन्थ : विद्यापीठ
फोन : ०७२४-२२५८०५० (O)
मो.क्र. : ९८५०८९९९९२
फॉक्स : ०७२४-२२५८०५०
E-mail : hdentomology@gmail.com

प्रेस नोट

जा.क्र. विप्र/किशा/३०४/ २३
अकोला, दि. २२/०८/२०२३

कापूस पिकावर गुलाबी बोंडअळीचा प्रादुर्भाव वेळीच करा नियंत्रण : डॉ. उंदिरवाडे

विभाग प्रमुख, डॉ. डी. बी. उंदिरवाडे, किटकशास्त्र विभाग, डॉ. पंदेकृति, अकोला यांनी व त्यांच्या चमूने अकोला जिल्ह्यातील गाव दोनवाड मंडळ दहिहांडा तालुका अकोला तसेच अकोट, तेल्हारा तालुक्यातील काही परिसरात तसेच दि. २२ ऑगस्ट, २०२३ येजी केलेल्या प्रदेश्र भेटीत कपाशीवर गुलाबी बोंडअळीचा प्रादुर्भाव आढळून आला आहे. विशेष करून ज्या शेतामध्ये पेरणी जूनच्या पहिल्या आठवयात केली आहे, त्या कपाशीवर सध्या फुले, पात्या व लहान बोंड आहे. त्या ठिकाणी गुलाबी बोंडअळीचा प्रादुर्भाव आढळून आला आहे. कपाशीच्या शेतामध्ये जी फुले चीमलेल्या अवस्थेत किंवा डोमकळी सदृश्य अवस्थेत होती अशा प्रत्येक फुलात गुलाबी बोंडअळी आढळून आली, असे फुल अलगदपणे निघून येते. ती फुले काढून बघितली असता गुलाबी बोंड अळीची दुसऱ्या व तिसऱ्या असर्थेतील अळी फुलामधून कोवळया बोंडामध्ये शिरतांना आढळून आली. कपाशीच्या शेतात गुलाबी बोंडअळीचा प्रादुर्भाव सध्यारिथ्यतीत ९० ते २० टक्के आढळून आला आहे. म्हणुन ज्या शेतकरी बंधुनी जूनच्या पहिल्या आठवड्यात पेरणी केली आहे त्यांनी देखील निरीक्षण करावे. असा

प्रादुर्भाव इतरही भागात फुले अवस्थेत असणाऱ्या कपाशी पिकावर असप्याची शक्यता नाकारता येत नाही. तरी शेतकरी बंधुनी आपल्या पिकावे सर्वेक्षण करून वेळीच नियंत्रणाच्या उपाययोजना कराव्या.

ज्या भागात कपाशीचे पिक ७० ते ६० दिवसांचे किंवा त्यापेक्षा जास्त मोठे झालेले आहे तेथे कापशीला फुल लागण्यास सुरुवात झालेली आहे. अशा परिस्थितीत गुलाबी बोंड अळीचा मादी उमलत असलेल्या फुलांच्या खालच्या बाजूला एकेरी अंडी घालते. त्यातून दोन ते तीन दिवसात सुक्ष्म अळया बाहेर येऊन फुलांमध्ये प्रवेश करतात व उमलणाऱ्या पाकळया आतून तोडातील धाग्याच्या सहाय्याने बंद करून अळी फुलामध्ये उपनीविका करते. अशी प्रादुर्भावग्रस्त फुले न उमललेल्या गुलाबाच्या कळीसारखी दिसतात व ती आपण सहज ओळखू शकतो. अशी प्रादुर्भावग्रस्त फुलाला 'डोमकळी' म्हणतात. त्यात हमखास गुलाबी बोंडअळी

आपली उपनीविका करताना दिसते. फुलाच्या आतील भाग अळीने खाल्यामुळे बहुदा फुलांचे रूपांतर बोंडामध्ये होत नाही व ते गळून पडतात व फुलावे रूपांतर बोंडामध्ये झाल्यास अळी बोंडामध्ये शिरुन बोंड पोखरते. त्यामुळे नुकसान होते.

तरी शेतकरी बंधुनी खालील उपाययोजना कराव्या.

१. नत्र खते व संजीविकांचा शिफारशी प्रमाणे वापर करावा.
२. गुलाबी बोंडअळीवर पाळत ठेवण्यासाठी पिक उगवणीनंतर ४० ते ४५ दिवसांनंतर फोरोमोन सापल्याचा वापर करावा. यासाठी एकरी दोन किंवा हेक्टरी पाच फेरोमोन सापले लावावे. सतत तीन दिवस या

- सापल्यामधे आठ ते दहा पतंग आढळल्यास गुलाबी बोंड अळीच्या व्यवस्थापनाचे उपाय योजाव तसेच मास ट्रॅपिंग करीता हेकटरी १५ ते २० कामगंध सापले वापरावेत.
३. पिकातील डोमकळया नियमित शोधून त्या अळी सहीत नष्ट कराव्या म्हणजे पुढील पिढ्यांची रोकथाम करता येईल.
 ४. पिक उगवणी नंतर ३५ ते ४० दिवसांपासुन दर पंधरा दिवसांनी ७ टक्के निंबोळी अर्काची किंवा ऑङ्झेडिरेक्टन ३००० पीपीएम ४० मिलीप्रति १० ली पाणी या प्रमाणे फवारणी
 ५. पिक उगवणी नंतर ५५ ते ६० दिवसांनी १२ ते १५ दिवसांच्या अंतराने ट्रायकोग्रामा टॉयडीयावैकट्री किंवा ट्रायकोग्रामा चिलोनिस परोपजीवी मित्र किटकाची १.५ लक्ष अंडी प्रति हेकटरी चार वेळा सोडावे.
 ६. फुलामधे प्रादुर्भाव ५ टक्के पर्यंत आढळून आल्यास विवनॉलफॉस २५ टक्के एण्फ २५ मिली किंवा क्लोरपायरीफॉस २० टक्के प्रवाही २५ मिली / १० लिटर पाणी या प्रमाणे फवारणी करावी.
 ७. प्रादुर्भाव ५ ते १० टक्के आढळून आल्यास विवनॉलफॉस २५ टक्के एण्फ २५ मिली किंवा क्लोरपायरीफॉस २५ टक्के प्रवाही २५ मिली किंवा प्रोफेनोफॉस ४० टक्के ३० मिली किंवा इंडोक्साकार्ब १५.८ टक्के १० मिली या पैकी कोणतेही एक किटकनाशक प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
 ८. जेथे प्रादुर्भाव १० टक्केच्यावर आहे अशा ठिकाणी आवशकते अनुसार प्रादुर्भाव पुढे वाढू नये म्हणून खालील पैकी कोणत्याही एका मिश्र किटकनाशकाची १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. क्लोरेट्रानिलीप्रोल ९.३ टक्के + लॅंडसायर्हॉलोथ्रीन ४.६ टक्के ५ मिली किंवा क्लोरपायरीफॉस ४० टक्के + सायपरमेथ्रीन ५ टक्के २० मिली किंवा इंडोक्झाकार्ब १४.७ टक्के + ऑसीटामिप्रीड ७.७ टक्के १० मिली.

सदर प्रादुर्भाव वेळी आटोक्यात येण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर शेतकरी बंधू जनजागृती करावी असे आवाहन करण्यात येत आहे.

(डॉ. बी. उद्दिश्वाड)
विभाग प्रमुख
किटकशास्त्र विभाग
डॉ. पंदेकृषि, अकोला.

प्रतिलिपी,

१. मा. सचिव(कृषि), कृषि मंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. मा. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे.
३. संचालक (विस्तार), कृषि आयुक्तालय, पुणे.
४. मा. संचालक (संशोधन), डॉ. पंदेकृषि, अकोला यांचे करिता सादर.
५. मा. संचालक (विस्तार शिक्षण), डॉ. पंदेकृषि, अकोला यांचे करिता सादर.
६. सहसंचालक (कृषि), अमरावती विभाग, अमरावती.
७. सहसंचालक (कृषि), नागपूर विभाग, नागपूर.
८. सर्व जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी व उपविभागीय कृषि अधिकारी.
९. कुलगुरु यांचे तांत्रिक सचिव यांना मा. कुलगुरु, डॉ. पंदेकृषि, अकोला यांचे माहितीस्तव सविनय सादर.
१०. सर्व कृषि विज्ञान केंद्र.
११. विद्यापीठाचे माहिती अधिकारी, डॉ. पंदेकृषि, अकोला.